

A dramatic sunset over the ocean. The sun is low on the horizon, creating a bright glow and reflecting on the water. Dark, heavy clouds are scattered across the sky. In the foreground, the dark silhouette of a ship's railing is visible on the right side.

JOMSBORG

90 år mellem traditioner,
voksevækst og fornyelser

Prolog

Der spørges så tit, når i byen vi går,
om en Viking er ret forvaret.
Det spørgsmål for alle, som her er til stede,
er meget let at besvare:

Vi ved, hvad et vikingebad er værd,
det giver sundhed til en og hver
og tilfredshed og smilet i øjet.
Vi har set så meget, hvad andre ej så,
vi har set en frostdag, når himlen var blå,
og vi badede glad og fornøjet.

Vi har set, når bølgerne skummede vildt,
det ænser vi Vikinger ej.
At gyngede derude på bølgens top
var for os kun en dagligdags leg.

Vi har set, når solen kom frem bag skyen
og sendte sit lys over Havnen og Byen.
Og når solen glitred' i sne og is,
vi sang en hymne til vinterens pris.

Og sundhed og glæde vi alle fandt,
når vi kom derud for at bade.
Kammeratskab og venskab os sammen bandt
og vi følte os unge og glade.

Vi har set det tidlige forår komme,
når i Marts for os vint'eren var omme.
Da ser vi derude det myldrende liv,
hvor glæde og latter er tidsfordriv.

Vi hilser Solen og Vårdagens gry,
da vågner glæden ved livet på ny.
Vi takker dig "Jomsborg" for glæden vi fik
og tak for de mange vintre, som gik.

*Prolog skrevet af Charles Jensen, Jomsborgs
mangeårige sekretær, til stiftelsesfesten i anledning
af Jomsborgs 15 års jubilæum i 1948.*

*Foto forside og her:
Flemming Platz*

2033	I	Om ti år fylder Jomsborg 100 år	4
		Borgmesteren har ordet	5
		Formanden har ordet	5
		Ung, ny og nøgen på Jomsborg	6
		Vi festede... ..	10
		“I er glædens ambassadører,” sagde den gamle biskop	11
2023	II	Den Permanente udvides.....	14
		Byggeriet skrider frem... ..	15
		Sådan kommer det til at se ud.....	17
		Vores femte sauna bliver infrarød	18
		Gus – hva’ for noget?	19
		Dem, som holder hjulene igang – de ansatte ..	20
		Gildemagerne og pyntepigerne	22
		Dem, som beslutter og bestemmer.....	23
		Vi er flest kvinder på Jomsborg.....	24
2008	III	Bølgerne går højt. Og Jomsborg beslutter at udvide	25
		Frosten bed i marts måned 2018	26
		Ventelisten gør sit indtog	27
		De fysiske rammer renoveres	28
		Udvidelsen giver bølgeskulp	29
		Periodens formænd gør status	30
1992	IV	Vokseværk præger Jomsborg	34
		Medlemstallet overstiger ét tusinde i 1997 ...	35
		“Alle er velkomne – og det er ikke noget, vi siger, det er noget, vi gør”	36
		Årstiderne på Jomsborg	38
1933	V	Fra hygiejne – over friluftsmennesket – til fornøjelse	40
		Det hele begyndte i 1933	41
		Folk frygtede uartigheder i skoven, men.....	42
		Vinterstormen og slaget om Jomsborg	47
		En lille forening holder 40 års jubilæum	49
	VI	Jomsborg lå i Polen – eller deromkring, måske	50
		Hvor har vi navnet Jomsborg fra?	51
		Jomsvikingerne	52
	VII	Jomsborg er båret af traditioner	54
		Årets gang på Jomsborg	55
		Vikingesangen	60
		Æresmedlemmer	61
		Dette jubilæumsskrift	62
		Kulturen på Jomsborg	63

-2033

Om ti år fylder Jomsborg 100 år

Foto: Flemming Platz

Borgmesteren har ordet

Vikingeklubben Jomsborg er en institution i Aarhus. Uløseligt knyttet sammen med Den Permanente Badeanstalt, der helt tilbage fra 1933 har været et vigtigt rekreativt, socialt og sportsligt omdrejningspunkt for rigtig mange aarhusianere.

På den måde er både Jomsborg og Den Permanente Badeanstalt en vigtig del af Aarhus bys historie. "Den Permanente" er ikke uden grund et begreb i Aarhus og Jomsborg en af Danmarks største foreninger med mere end 10.000 medlemmer.

Formanden har ordet

Jomsborgs historie er en fortælling om samhørighed, stolthed og kulturarv. En arv skabt af lidenskabelige sjæle, der dedikeret har opretholdt vores forbindelse til fortiden og formet vores vej ind i fremtiden.

Det er med glæde, vi kan præsentere dette jubilæumsskrift. Det skitserer Jomsborgs rejse indtil nu og retter fokus mod de kommende år. Vi står på tærsklen til et nyt kapitel i vores klubliv. En fase, der fører os tættere på de 100 år. I denne periode vil vore ambitioner og drømme være brændstof for vore handlinger. Og vi vil gøre alt for at forme en fremtid for Jomsborg med respekt for fortiden.

Gennem ni årtier har Jomsborg været et samlingspunkt for mennesker, der deler kærligheden til vinterbadning og dens glæder. Men vores rejse stopper ikke her. Tværtimod står vi på kanten af nye eventyr og muligheder.

Vi vil fortsætte med at dyrke fællesskabet og skabe en endnu stærkere kultur med udvidelsen af

Derfor er der stor grund til at kippe med flaget for jeres 90-års jubilæum, der på smukkeste vis falder sammen med den ambitiøse og smukke genskabelse af "Den Permanente", I er i gang med.

Tillykke med de første 90. Jeg ser frem til smukke omgivelser og kolde gys.

Jacob Bundsgaard

Den Permanente. Og vi vil skabe endnu bedre rammer for de næste generationer af vinterbadere.

De kommende år bliver en tid med fortsatte forpligtelser til vore værdier. Vi vil bygge bro mellem fortidens stolthed og fremtidens løfter, mens vi skaber et fundament, der vil stå solidt, når vi når klubbens 100-års jubilæum.

Mit håb er, at vi sammen kan udforske, lære og skabe. Så vi kan videregive det samme brændende engagement, der har defineret Jomsborg, til kommende generationer. Lad os sætte sejl mod fremtiden med hjertet fuldt af stolthed og med åbne arme modtage de eventyr, der venter forude.

Velkommen til et nyt kapitel i Jomsborgs episke historie.

Bo Kræmer

Ung, ny og nøgen på Jomsborg

Lærke på 24, Signe på 25 og Jens på 26. De er nye på Jomsborg. Og hvad har de at sige til vores 90-årige og traditionsrige vinterbadeklub?

Spørgsmål: Bader I på Jomsborg om ti år?

“Ja”, svarer alle tre, men tilføjer – forståeligt nok: “Hvis vi er i Aarhus.”

Har I en kommentar til overskriften “Ung, ny og nøgen på Jomsborg”?

Signe: “Først var sådan lige... uuuh! Jeg har også snakket med nogle af mine venner om det, og de var meget kritiske over for det – eller de troede ikke rigtigt på det – at det kunne være så afslappet at være nøgen. Men nu har jeg det sådan, at jeg vil føle mig helt forkert med badetøj på – Så udenfor.”

Lærke: “Inden jeg kom herved, tænkte jeg også meget over det med nøgenheden. Men efter første gang synes jeg egentlig ikke, det gør så meget.”

Jens: “Jeg har ikke noget imod at være nøgen. Det er godt, at alle er nøgne – at det er en regel. Og jeg kan huske, det blev sagt til introduktionen, at der var en uskreven regel om, man kigger på ansigtet og ikke nedad hinanden. Det er jo ikke seksuelt på Jomsborg.”

Hvad gjorde i starten størst indtryk på Jer?

Jens: “At der var så mange gamle på Jomsborg. Måske havde det også noget at gøre med tidspunktet, jeg kom på. Og at der er så mange arrangementer i klubben. Der sker mange ting.”

Signe: “Folk snakker rigtigt meget med hinanden. Altså hyggesnakker. Det, føler jeg ikke, at man gør så meget andre steder. Og folk kommer i mange forskellige konstellationer – alene, som kærestepar og i mindre grupper.”

Lærke: “Jeg tror, at jeg var overrasket over de mange mennesker, der var over det hele den første gang. Det var også fint vejr. Det var lidt overvældende med de mange mennesker i starten – så mange nøgne mennesker. Jo, og så den ro, der er på stedet.”

Foto: Svend B. Carstensen

Jomsborg er en forening, hvor det er jer, der bestemmer – hvad tænker I om det?

Lærke: “Når man er studerende og har gang i mange ting, kan det være svært at tilføje meget udenfor studiet. Men man skal jo aldrig sige aldrig – måske kan foreningsarbejde komme på tale senere, også når man kender stedet bedre.”

Jens: “Jeg er også med i en anden forening – jeg kender det godt – og det tar’ meget tid. Det kommer jo også an på, hvor meget man bruger stedet.”

Signe: “Jeg har også være med i anden forening – og været med til bestyrelsesmøder her. Jeg har måske ikke lige overvejet, at jeg skulle være med her på Jomsborg. Måske også på grund af måden, jeg bruger stedet på lige nu.”

Hvis I nu kun må pege på én ting, hvad er så det bedste på Jomsborg?

Jens: “Dét med at koble fra – det er det, jeg bruger stedet til. Der er få steder, man kan det. Og det kolde vand og saunaen gør noget ekstra.”

Lærke: “Stemningen hernede. Man går jo aldrig sur hjem fra Jomsborg!”

Signe: “Ja, det er et frirum. Der er ingen forventninger til én. Man bader bare og går i sauna. Måske det, at det er så simpelt.”

Hvis I skal give os – ‘de gamle på Jomsborg’ – ét råd, hvad er så det?

Lærke: “Noget med at holde fast i Jomsborgs værdier – at der er plads til alle, at vi alle er lige hernede og at holde fast i Jomsborg som et fristed.”

Signe: “Ja, måske beskytte Jomsborg som et fristed. Der er jo så få fristeder som det her – vi er midt i en storby, men Jomsborg er meget lidt ‘storbyagtig’. Et unikt sted. Uden stress og jag. Så fortsat stræbe efter og bevare den samme rolige stemning, også selvom stedet bliver større.”

Jens: “Noget med at holde fast i traditionerne. Jeg føler i hvert fald, at når man kommer ind i klubhuset, hvor der hænger gamle sort-hvide billeder, fornemmer man en historie – der er ‘noget i luften’ på Jomsborg. Der er en grund til, at klubben nu har eksisteret 90 år.”

Foto: Flemming Platz

Vi festede...

Høvdingen taler før dåben af skrællingerne...

Plakat: Thomas Kruse

Fotos: Tomas Antoncik

The Blue Waves – fra venstre: Ole, Imrich, Sæid, Søren, 'Olie-Mogens' og Gunnar

Foto: Henrik Kjær

Fra venstre: Svend B. Carstensen, Kjeld Holm, Bo Kræmer, Mogens Jørgensen og Katrine Borre. Foto: Tomas Antoncik

“I er glædens ambassadører”, sagde den gamle biskop

Som gæstetaler optrådte biskop emeritus Kjeld Holm på vores fødselsdagsfest. Og han indledte festen efter dåben med en tale, som vil stå i Jomsborgs historie.

Kjeld Holm trak tråde tilbage til sin hjemstavn i Sønderjylland og fortalte anekdoter herfra. Størst bifald høstede han, da han udnævnte os jomsborgerne til ‘glædens ambassadører’.

Den traditionelle dåb var forinden blev udført af formanden – vikingehøvdingen – som det sig hør og bør på Jomsborg, når sæsonen i foråret nærmer sig sin afslutning. Og omkring 30 skrællinger svømmede tværs over bassinet i herrebadet og kom op af vandet som vikinger og skjoldmøer.

Og så blev der til spillet op til fest, dans og hygge på stranden. En lang række jomsborgere stillede frivilligt og ulønnet op for at underholde os alle sammen. Jomsborg, når vi er bedst. Alle bidrager med det, de nu kan. Og dét er ikke så lidt.

Der blev spillet på fløjte, sunget viser, spillet ‘Rock’n’roll’, danset salsa og sunget fødselsdagssang.

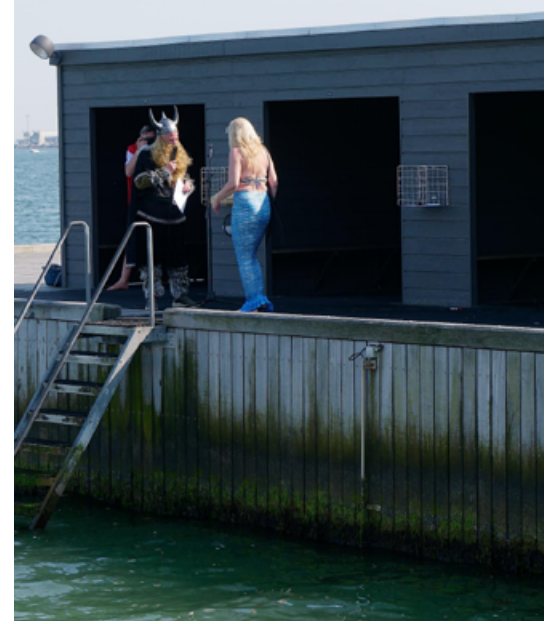
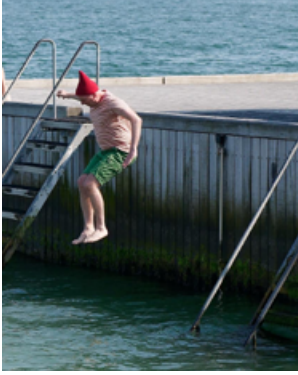

Foto: Henrik Kjør

Søbadeanstalt ved Riis Skov.

Underbygning - Situationsplan 1:400

Plan 1.

Den Permanente udvides

til udformningen fra 1933

Søbadeanstalt ved Riis Skov. 'Planfortegnelse', 1932,
fra Stadingenørens Kontor, Aarhus Kommune

PLANFORTEGNELSE		
Grundrissplan	A200	Plan 2
Snit A-A til H-H incl.	1:50	- 3
- K-K - M-M - og O-O	1:50	- 3

Byggeriet skrider frem...

Rejsegilde den 23. august 2023

Slut november og MT Højgaard pakker sammen...

Stormen i oktober 2023

MT Højgaard arbejder til sen aften

Vi får støtte fra
Salling Fondene,
AP Møller Fonden og
Aarhus Kommune

Sådan kommer
det til at se ud

P+P Arkitekter's visualisering
af det nye Jomsborg

Vores femte sauna bliver infrarød

Den infrarøde sauna får en svær start. Det sker i starten 2023. Dels bliver den noget dyrere end vores formand Bo Kræmer umiddelbart havde estimeret. Og dels var der problemer med afkølingen i starten.

Men den kommer i gang efter nogen tumult og diskussion. Og mange af foreningens medlemmer taler nu – i slutningen af 2023 – vældigt positivt om den infrarøde sauna.

At det også var svært for Jomsborgs ledelse at finde sikker viden om den infrarøde skal ikke være nogen hemmelighed. Der var ikke megen evidens at finde, men mange anekdotiske fortællinger, foruden salgsmateriale med blomstrende beskrivelser af de positive effekter af de infrarøde stråler.

Her i slutningen af 2023 kører den infrarøde sauna 25 minutter ad gangen. Fra klokken hel og halv. Og mange oplever, at saunaen føles lidt kølig i starten – i al fald i forhold til vore traditionelle saunaer – men efter 15 til 20 minutter, så kommer varmen, og sveden springer...

Gus – hva' for noget?

I 2016 poppede noget nyt op på Jomsborg, nemlig saunagus. En flok frivillige og entusiastiske mennesker, omkring 15, ville gerne give saunagus i vores Tårnsauna. Og det åbnede foreningen for.

Saunagus – eller bare gus – er en slags aromaterapi i sauna. En gusmester arbejder med æteriske olier på saunaens varme sten og svinger duftene rundt i saunaen med et håndklæde, så duftstofferne og varme fordeles i hele saunaen.

Og mange er rigtig glade for gus'en. Her udtalelser fra to gusnydere:

MT: “Gus er noget helt særligt for mig. Gus giver mig både afslapning, ro, glæde og velvære på en helt ubeskrivelig og unik måde. Dét kan bare noget, som intet andet kan.”

PW: “Saunagus er frirummet til at gå ind i sig selv og nyde “stilheden” fra musikken og de æteriske dufte hvor kroppen bliver udfordret af varmen for at opnå endnu mere indre ro.”

De enkelte gusmestre har hver især deres egen stil. De sætter forskellige dufte, musik og optræden sammen på deres helt individuelle måde. Og derfor kan gus'ene være meget forskellige.

Selve udtrykket saunagus er afledt af den tyske term “aufguss”, som direkte oversat betyder påhældning. Det er et fast udtryk på tysk. På dansk går associationerne også i retning af havgus – tæt tåge ved havet – og fænomenerne er da også beslægtede.

Fotocollage: Jim som gusmester. Fotos: Svend B. Carstensen

Dem, som holder hjulene igang – de ansatte

*Pligthugger Torsten
rydder op efter stormen i
oktober 2023, og frivillige
medlemmer hjælper til.*

Foto: Magrethe Bennike

En række mennesker arbejder for os. Ja, det er dem, der holder hjulene i gang i det daglige – og gør det lækkert for alle os medlemmer at komme på Jomsborg

Tvætterne kan ikke overvurderes. De svinger kost og spand på såvel toiletter som i saunaer. Og de sørger for, at skraldespandene bliver tømt og brædderne fejlet.

Pligthuggerne er uundværlige. De håndterer både sav, søm og skruemaskiner. Uden dem ville anlægget langsomt, men sikkert, falde fra hinanden. Desuden har de en uhyre vigtig opgave med at hugge hul i isen, når frosten bider.

Rorgængereren har det forkromede overblik. Han styrer tropperne i det daglige og sørger for at ledelsen får informationer – og råd – om foreningens gang og status.

Forretningsføreren holder hånd i hanke med det hele. Næsten. Opdaterer hjemmesiden og anden info. Og han tæller såvel medlemmer som mønterne i pengekassen og refererer til ledelsen. Endvidere har forretningsføreren en stabsfunktion i forhold til ledelsen.

Ledelsen – bestyrelsen – er ikke ansatte, men arbejder frivilligt og ulønnet. Og hvem, der skal sidde i bestyrelsen, afgøres på den årlige generalforsamling, hvor bestyrelsesmedlemmerne vælges af medlemmerne. Og formanden vælges hvert andet år.

*Stående bagerst:
Lone, Torsten, Nanna,
Anette, Berthin og Ole*

*Foran: Anne-Mette,
Hanne og Jørgen*

Foto: Roman Szybura

Sæid, Hamid,
Christian og Dion
siddende helt til
højre

Sæid og Kent styrer madkuponer

Pyntepigerne anno 2023:
Anne, Marianne, Hanne, Lene og Gudrun

Gildemagerne og pyntepigerne

Vi taler om to institutioner på Jomsborg, når vi taler om gildemagerne og pyntepigerne. De spiller en uundværlig rolle i og omkring det sociale liv i foreningen.

Gildemagerne sørger for, at der er øl i hanerne, når vi holder fest. Eller fuldmånebadning. Eller dåb. Eller julefrokost. Eller... Ja, de står for alt det praktiske i forbindelse med vore fester og arrangementer. Og dem er der jo ikke så få af.

At det er en langt større opgave, end de fleste af os lige forestiller os, kan vist illustreres med bøvlet og opgaverne ved en familiefest – her har familien blot ti tusinde medlemmer.

Og hvad med rammerne? De rå brædder er måske ikke altid de mest inspirerende omgivelser, når vi skal feste. Men så træder pyntepigerne til med deres mange kreative påhit. Blomsterne, de grønne grene og kulørte lamper kommer jo ikke af sig selv.

Men både gildemagerne og pyntepigerne er helt afhængige, at vi medlemmer også vil give en hånd med, når de praktiske opgaver skal fordeles. Så hold dig ikke tilbage, når der – igen – hænger en liste, som efterlyser frivillige hjælpere, i klublokalerne!

Dem, som beslutter og bestemmer...

Rorgænger
Berthin Müller

Forretningsfører
Ole Sig

Revisor
Niels Henrik Eisum

Revisor
Viggo Jonassen

Bestyrelsen i sæsonen 2023/24:

Øverst / stående: Randi Egholm, Bertel Kjærulff,
Svend B. Carstensen, Karsten Grunnet, Morten
Damgaard, Karin Øhlenschlæger.

Nederst / siddende: Hans Henrik Nielsen,
Bo Kræmer (formand), Dorthe Andersen.

1. suppleant
Anne
Graversen

2. suppleant
Meinhardt
Jacobsen

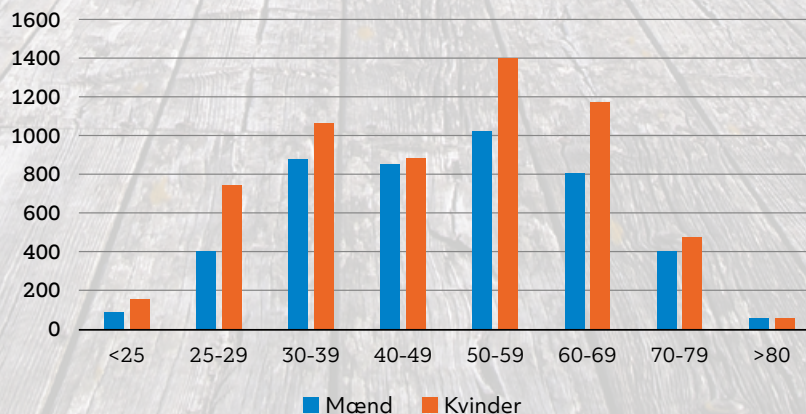
Vi er flest kvinder på Jomsborg

Foto: Flemming Platz

Medlemmernes køn og alder fordeler sig således:

Jomsborg medlemmers alder og køn – sæson 2023/24

Bølgerne går højt. 3 Og Jomsborg beslutter at udvide

Frosten bed i marts måned 2018

Foto: Tom Jeppesen

Ventelisten gør sit indtog

I 2017 indfører Jomsborg et medlemsløft. For første gang i klubbens historie. Og det sker i forlængelse af årelange diskussioner om medlemstallet og pladsen på Den Permanente.

På generalforsamlingen i foråret 2017 vedtager medlemmerne, at medlemstallet maksimalt må være 9.500. Det tal forhøjes gradvist på efterfølgende generalforsamlinger, så grænsen i sæsonen 2023/24 bliver sat ved 10.500 medlemmer.

Det betyder, at vi nu har en venteliste. Og den kan man komme på ved at betale kontingentet for den første sæson, hvor man bliver optaget som medlem. Som regel er der en 700 – 800 medlemmer, som ikke gengegner medlemskab, og der derfor kan tages nye ind.

I skrivende stund – november 2023 – er ventelisten på omkring ét tusinde. Og den stiger uge for uge.

At diskussionen om medlemstallet ikke er ny, kan vi se i 75 års jubilæumsskiftet – her skriver Eddy Thomsen:

“Nu er medlemstallet omkring de 4000. (Red.: 2007) Og Jomsborg er ikke blot en sværvægter i Århus’ private foreningsliv, men også klart den største vinterbadeklub i Danmark. Det siger sig selv, at det giver praktiske problemer, såvel som overvejelser om klubbens sociale liv, sammenhængskraft eller bæredygtighed. Det går igen i beretningerne, at smertegrænsen NU må være nået for antal medlemmer, men indtil videre er der ikke indført begrænsninger eller ventelister, sådan som det er tilfældet mange andre steder i landet.”

I dag, hvor vi er mere end dobbelt så mange, står vi med præcis de samme diskussioner og udfordringer. Og det bliver interessant at følge, om udvidelsen af Den Permanente kan tage trykket af kedlen med hensyn til de fysiske rammer. I hvert fald får vi et væsentligt større område at boltre os på – foruden to nye store saunaer og et ekstra klublokale.

Det vil utvivlsomt også give udfordringer for administration og hermed ledelsen af Jomsborg. Bestyrelsen er i gang med overvejelser om, hvordan vi bedst får en ‘stor butik’ som Jomsborg til at fungere til alles tilfredshed.

Ét af tiltagene er, at bestyrelsen i efteråret 2023 vedtog en kommunikationsstrategi, som beskriver både mål og midler til at opretholde en tæt forbindelse mellem bestyrelse og medlemmer.

I virkeligheden – og i dagligdagen – er det jo vores allesammens udfordring. Og ansvar. Nemlig at få Jomsborg til fortsat at fungere som et roligt fristed, et sted for retræte, et sted for afslapning, et trygt og ugeneret sted, hvor vi alle kan komme og være...

Foto: Flemming Platz

De fysiske rammer renoveres

I sommeren 2019 bliver Den Permanente renoveret. Og igen er det Aarhus Kommunen, som viser velvilje, og skyder et større millionbeløb i de nu nedslidte fysiske rammer.

Arbejdet foregår hen over sommermånederne og berør os derfor ikke ret meget. Og det er MT Højgaard, som udfører arbejdet. Samme firma, som står for vores udvidelse i 2023.

Udvidelsen giver bølgeskvulp

Bølgerne gik højt. Der var delte meninger om udvidelsen. Og der blev diskuteret heftigt. I lang tid. Nogle mente, at Jomsborg ville blive for stor, og den ro, som præger stedet, ville forsvinde. Flere var bekymrede for det store beløb, som vi skulle ud og låne – kunne vi nu være sikre på, at vinterbadning fortsat ville være populært? Hvad hvis vi ikke fortsat kan tiltrække betalende medlemmer? Og hvad med renten på lånet?

Andre var af den opfattelse, at vi godt kunne rumme flere medlemmer, når de fysiske rammer blev udvidet. Flere vil kunne komme til at nyde vinterbadning. Og med ti tusinde medlemmer – foruden en bugnende venteliste – var der ikke noget, som tydede på stagnation. Tværtimod.

Spørgsmålene var mange. Og nok flere, end de forudgående bestyrelser havde forudset. At udvidelsen gennem en årrække var blevet forberedt og konkretiseret af skiftende bestyrelser – og stod foran en vedtagelse i februar 2022 – kom dog tydeligvis bag på nogle.

Tilbage på generalforsamlingen i 2016 vedtog medlemmerne en “Bemyndigelse til at bestyrelsen kan arbejde videre med Helhedsplanen for udvidelse af Den Permanente Badeanstalt.”

Og videre i referatet fra 2016 kan man læse: “Der blev uddelt mange roser til bestyrelsen for det flotte arbejde. Derudover blev der stillet mange spørgsmål til planen. Der blev også givet udtryk for betænkeligheder ved projektet. Udvalgsformanden besvarede efter bedste evne, og henviste til forslagsteksten, som præciserede, at der vil blive indkaldt til en ekstraordinær generalforsamling for

en endelig godkendelse af projektet, når der foreligger en plan for finansiering.”

Planen lå klar i starten af 2022. Og på en ekstraordinær generalforsamling den 10. februar 2022 blev det vedtaget, at Jomsborg udvider Den Permanente. De fysiske rammer fra 1933 genetableres: En sydvinge, som skal være vores hele året – og en nordvinge, hvor offentligheden har adgang, også året rundt.

Vedtagelsen fik dog ikke diskussionerne til at forstumme. I al fald ikke alle. Dette afstedkom en større opmærksom på kommunikation fra bestyrelsens side – og på løbende at informere medlemmerne. Misforståelser og grundløse rygter måtte ikke vokse sig store.

Der ulmede dog nogle gløder. Og de fik et ordentligt skvæt benzin, da formanden estimerede prisen på den nye infrarøde sauna for lavt. Dette erkendte Bo Kræmer åbent, da det viste sig, at prisen på saunaen blev tre til fire gange højere end hans første estimat.

Og så blev der fisket i rørte vande. Mildt sagt. Vi måtte i lokalpressen læse, at der var “ballade på Jomsborg”. At artiklen hvilede på faktisk ukorrekte oplysninger, fik bestyrelsen dog hurtigt kommunikeret ud.

Bølgerne har lagt sig under opførelsen af de nye vinger. Selvom en voldsom storm rasede og rev i brædderne i oktober 2023, ser projektet ud til at være kommet i smult vande. Og langt de fleste glæder sig til at tage de nye faciliteter i anvendelse i foråret 2024.

Periodens formænd gør status

Siden 75 års jubilæet i 2008 har Jomsborg haft fem formænd:

*Kaj Hansen
(1996–2010)*

*Bjørn Rohde
(2010–2010)*

*Arne Christiansen
(2010–2013)*

*Torben Iversen
(2013–2020)*

*Bo Kræmer
(2020–)*

Arne Christiansen døde i 2021 i en alder af 75 år. Han arbejdede i en årrække som informationschef for borgmesterens afdeling i Aarhus.

Torben Iversen har også fungeret som pligthugger og gildemager på Jomsborg. Udnævnt til æresmedlem i 2021. Her hugger Torben is i januar 2010.

Hvilken begivenhed – eller beslutning – ser du som den vigtigste i din periode som formand?

Kaj Hansen:

“**Plads til alle.** Jeg var formand i 14 år. Og gennem så lang en periode er der selvfølgelig mange forhold, man har haft indflydelse på. Der er svært at pege på ét forhold, som det vigtigste.

Men at vi – og her var der tale om en enig bestyrelse – i alle årene holdt fast i, at der skulle være plads til alle, der ønskede at vinterbade hos os, var bestemt medvirkende til, at Jomsborg blev en institution blandt vinterbadeklubberne i Danmark.

I runde tal tidobledes medlemstallet i min tid som formand. Og det medvirkede til en meget sund økonomi, som muliggjorde de løbende udvidelser af faciliteterne hen imod det meste af det, vi kender som Jomsborg i dag.”

Bjørn Rohde:

“**En ledelse med udvalg.** Vi fik for alvor begyndt på en omstrukturering af ledelsen på Jomsborg. Konkret på den måde, at bestyrelsen nedsatte en række udvalg, som kunne støtte bestyrelsen i arbejdet.

Denne omstrukturering var nødvendig, fordi Jomsborg nu havde en størrelse – et medlemstal – som krævede et mere velorganiseret og professionelt bestyrelsesarbejde. Ikke mindst fordi vi godt kunne set, at fremtiden kaldte på en udvidelse af de fysiske rammer.

Endvidere fik vi lavet den obligatoriske introduktion til nye medlemmer i denne periode.

Desværre blev min kone alvorligt syg, da jeg var formand, og jeg blev nødt til at prioritere min tid. Og derfor blev min formandsperiode af beskeden varighed.”

Torben Iversen:

“**En ny indgang.** Den er svær. Der skete jo mange ting i min periode som formand. Men vi fik en ny og tidssvarende indgang. En indgang, som både er hurtig og brugervenlig for Jomsborgs medlemmer.

Det var en lang og besværlig beslutningsproces, hvor der blev bokset frem og tilbage. At ikke alle slagene var helt rene, var medvirkende til min afgang som formand.”

Bo Kræmer:

“**Udvidelsesprojektet.** Den vigtigste begivenhed i min formandsperiode har helt klart været udvidelsesprojektet. Det har fyldt rigtig meget i min tid i formandsstolen. Og det vil det nok også komme til at gøre en rum tid endnu.

Vi står her i slutningen af 2023 fortsat med opgaven at få alt på plads. Og stormen i oktober gjorde ikke opgaven mindre.

Udvidelsen er virkelig en milepæl i klubbens og Den Permanentes historie. Vi jomsborgere genskaber det oprindelige anlæg fra 1933. Og det vil uden tvivl blive til både gavn og glæde for ikke bare Jomsborgs medlemmer, men for hele Aarhus og alle byens borgere.”

Hvis du kunne ændre én ting på Jomsborg i dag, hvad skulle det så være?

Kaj Hansen:

“**Færre forbudsskilte.** Jeg har med stor glæde oplevet, at de bestyrelser, der fulgte efter min, har videreført den linje og ånd, som min bestyrelse stod for.

En lille detalje er dog, at ordene ”det er forbudt at ...” dukker op i forskellige sammenhænge på skilte og i kommunikationen til medlemmerne. Det skete ikke i min tid, for vi var meget opmærksomme på, at selv i en stor klub som vores, kan venlige henstillinger og gode forklaringer være nok til at adfærdsregulere, hvor det er nødvendigt.”

Bjørn Rohde:

“**Medlemsbegrænsning.** Jomsborg er blevet meget stor. Og skal foreningen fungere, må der fortsat være en medlemsbegrænsning.

Desuden bør man overveje, hvordan generalforsamlingerne kan gøres mere effektive. Her tænker jeg blandt andet på, hvordan enkeltpersoner tidligere har kunne ’stjæle’ tid og forplumre debatterne på vore generalforsamlinger, hvor velforberedte og gennemarbejdede forslag fra bestyrelsen er blevet forkastet.

Og lige én enkelt ting mere: Hold fast i den grundige introduktion. Måske skal vi oven i købet overveje alternativer til den fysiske rundvisning.”

Torben Iversen:

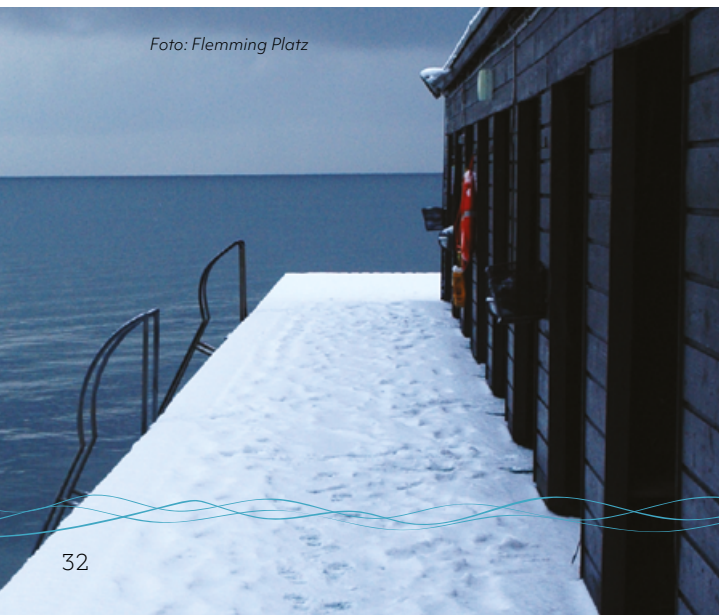
“**Ingen beslutning om udvidelse.** Ændre én ting. Tjaa... Så skulle det nok være at ændre beslutningen om udvidelsen – så den ikke blev til noget. Jeg ved selvfølgelig godt, at beslutningen er taget – og arbejdet i fuld gang – men der er stadig mange ting, som ikke er faldet på plads endnu.”

Bo Kræmer:

“**Finjusteringer.** Jeg synes, at Jomsborg i dag er noget nær det perfekte for alle.

I dag er Jomsborg et rummeligt fristed for alle, som har lyst til at være en del af foreningen. Og fællesskabet. Som det jo har været gennem alle årene, så jeg vil ikke ændre noget radikalt, men lidt ’finjusteringer’ i ny og næ skal vi jo altid være parate til at foretage, når der er behov for dette.”

Foto: Flemming Platz

Hvordan ser du Jomsborg om 10 år?

Kaj Hansen:

“**Store omvæltninger.** Jeg tror, vi står over for store omvæltninger. De nye faciliteter – og de mange nye medlemmer, som jeg tror, den nuværende bestyrelse lægger op til – vil ændre Jomsborg.

Vi har indtil nu været dygtige til at inkludere nye medlemmer hvert år. Men vi skal fremover være opmærksomme på, at vi med sommeråbent appellerer til en gruppe nye medlemmer. Måske ‘sommer-naturister’. Det bør bestyrelsen – og generalforsamlingen – være opmærksomme på og overveje, hvordan Jomsborg kan fastholdes som en ren vinterbadeklub.

Jeg glæder mig dog rigtig meget over, at Jomsborg med en historisk retablering af Den Permanente i sin oprindelige form nu kan kvittere for mange års samarbejde med Aarhus som by og samfund ved at stå for genopbygningen af et kommunalt badeanlæg, som nu har 90 års historie bag sig.

Faktisk var det en tanke, som blev født i min tid som formand. I bestyrelsesreferater tilbage fra 2001 fremgår det nemlig, at Jomsborgs bestyrelse allerede dengang drøftede mulighederne for en retablering af Den Permanente. Tusind tak for det!”

Bjørn Rohde:

“**En rigtig stor klub.** Jeg tror – og håber – at klubben har det godt. Det bliver jo en rigtig stor klub. Men der lurder også mange farer med den kolossale størrelse, både med hensyn til medlemstal og fysiske rammer.

Måske skal man overveje at have én eller flere ‘satellit-faciliteter’ – fx i form af en flydende sauna eller andre faciliteter – som kan tages i anvendelse ved spidsbelastninger.”

Torben Iversen:

“**En badeklub.** Om 10 år – den er sgu’ svær. Men her er Jomsborg nok blevet en klub, hvor man bare kommer og bader.

Nok taler man med dem, som man bader med. Men der er desværre ikke noget stærkt socialt tilbage – tror jeg. Tvætter, pligthugger og de andre ansatte vedligeholder faciliteterne, men klubben er blevet for stor og upersonlig, er jeg bange for.”

Bo Kræmer:

“**Et fristed for alle.** Om 10 år, når Jomsborg runder de 100 år, håber jeg meget, at vi er stort set er samme sted som i dag. Jo, vi er større, men med samme kultur og ånd – et fristed for alle.

Jomsborg vil til alle tider være et sted, hvor tiden står stille. Dette uagtet at verden udenfor kører videre i højt gear. Dét skal vi værne om. Og det er noget, som vi alle kan bidrage til og – håber jeg – vil bidrage til.”

Vokseværk præger Jomsborg

Foto: Flemming Platz

Medlemstallet overstiger ét tusinde i 1997

Perioden fra 1993 – 2008, 60 til 75 år, er præget af kraftig vækst. Mogens Jørgensen er formand ved indgangen til denne periode

Der er 259 medlemmer, da 'Olie-Mogens' i 1987 træder til som formand. Og som et lille kuriosum kan nævnes, at kun 134 af disse 259 havde betalt for at benytte den nye sauna, som var kommet til i 1972.

I 1994 giver Mogens stafetten videre til Niels Ole Vindum, som sidder i en kortere periode indtil 1996.

Her tager Kaj Hansen over. Og så får Jomsborg vokseværk. I 1997 overstiger medlemstallet ét tusinde. Kaj sidder helt frem til 2010, og i denne perioder sker der tilnærmelsesvis en ti-dobling af medlemstallet.

Og om denne voldsomme og næsten eksplosive vækst gør Kaj Hansen sig nogle overvejelser i 75-års jubilæumsskriftet:

Kaj fortæller, at der er et par magiske grænser i medlemstal, for så vidt angår organisationskultur:

“Med en klub på op til 100 medlemmer handler det om, at alle kender alle, og alle vil føle ansvar for, hvad der foregår og tage et nap med i alt praktisk. Til gengæld er der ikke mange penge at rutte med, og man må rationere for eksempel medlemstilgang og brug af ressourcer på opvarmning af sauna.

Det næste magiske tal er omkring 800 medlemmer. Så begynder de administrative processer at tynde, hvis de bæres af frivillig arbejdskraft. Den lille ”alle-kender-alle” kultur er væk, og man skal tage aktivt stilling til en række udviklingsmuligheder – enten den lukkede eller den åbne stil.

Jomsborg har systematisk valgt den åbne stil, som sikrer fri adgang og et meget billigt kontingent.”

Sammen med det voksende medlemstal udvides de fysiske rammer også gradvist, blandt andet med flere saunaer.

I 2005 er der fire saunaer. Og de er blevet gennemrenoverede. Det samme gælder klublokalerne med det lille køkken, bestyrelsens kontor og baren.

Rengøringsarbejdet bliver lønnet. Og der sker i det hele taget en – nødvendig – opgradering og professionalisering af administrationen, herunder det praktiske arbejde på Den Permanente.

Jomsborg begynder at blive en 'stor butik'.

Foto: Flemming Platz

“Alle er velkomne – og det er ikke noget, vi siger, det er noget, vi gør”

At perioden er præget af vækst i medlemstallet var et bevidst valg fra de skiftende bestyrelser side. Naturligvis.

Dette kan vi også læse et andet sted i dette jubilæumsskrift, nemlig hvor daværende formand, Kaj Hansen, beskriver tiden på følgende måde:

“Men at vi – og her var der tale om en enig bestyrelse – i alle årene holdt fast i, at der skulle være plads til alle, der ønskede at vinterbade hos os, var bestemt medvirkende til, at Jomsborg blev en institution blandt vinterbadeklubberne i Danmark.”

Der var dog også uenigheder. To gange forsøgte en gruppe af kvinder at få etableret en sauna-facilitet for kun kvinder på kvindesiden. Begge gange valgte bestyrelsen venligt, men bestemt, at afvise dette.

I beretningen fra 2001/02 skriver bestyrelsen, at den finder det...

“...afgørende for klubbens ånd og det sociale samvær, at alle klubbens medlemmer bader og går i sauna sammen – vi vil således ikke medvirke til at fremme en opsplittning ved at etablere en sauna specielt for kvinder, eller for den sags skyld andre større eller mindre grupper af medlemmer.”

Og i 75 års jubilæumsskriftet skriver Eddy Thomsen:

“Set i et historisk lys har denne konflikt været permanent. Den blev løst med opsplitting af ‘mandetid’ og ‘kvintid’ i starten. Siden blev det til fellestid.

Så oplever vi forsøg på at rulle ”tidsånden” tilbage. Lige nu (red. 2007) står kønsadskillelsen meget svag. Den har ingen mening for nærmest alle i Jomsborg, men alle ved, at det ser anderledes ud nogle steder i det multikulturelle samfund, som vi er en del af, og som også præger vores medlemsskare (dog på nøgenhedens præmisser).”

Ved årsskiftet 2003 – 04 fylder Jomsborg 70 år. Og det bliver fejret på P-pladsen oppe ved Sjette Frederiks Kro, hvor der var rejst et stort telt. Daværende borgmester Louise Gade holder tale, før omkring 350 mennesker – jomsborgere – løber ud i vandet klokken 12.00 akkompagneret af musik og fyrværkeri.

Georg Fischer og Sigge Bygholm bliver udnævnt til æresmedlemmer, da de begge har været medlemmer i mere end 60 år.

I 2007 har Jomsborg omkring 4000 medlemmer – og ‘butikken’ vokser fortsat...

Foto: Connie Øls Madsen

Fotos: Flemming Platz

V 1933 - 1991

Fra hygiejne – over friluftsmennesket – til fornøjelse

Det hele begyndte i 1933

Egentlig startede det før 1933. For i løbet af 1800-tallet bliver man mere og mere opmærksom på hygiejnens betydning for folkesundheden. Vand, sæbe og havbad kommer på dagsorden.

Men i de voksende byer, heriblandt Aarhus, er der mildt sagt uhjælpelig og svinsk. Lort og affald ryger direkte ud i åen, kloakeringen er mangelfuld. Og ingen afhentning af storskrald. Både private boliger og fabrikkerne smider det bare ud – og som oftest er åen det oplagte sted. Ude af øje, ude af sind. Infektionssygdomme og epidemier hører dagligdagen til.

I Aarhus bliver der derfor etableret en række søbadeanstalter. Det sker flere steder ved havnen og langs kysten. Forløberen for Den Permanente lå ud for Klintegården ved Riis Skov og hed Kattegat, et større anlæg med afdelinger for både skoler og militæret. Det eksisterer ikke mere.

Den Permanente Søbadeanstalt bliver bygget i 1932/33. Og anlægget placeres lidt længere mod nord – ikke mindst på grund af det beskidte vand omkring åens udløb og i havnen. Og det bliver bygget så solidt, at det ikke skal tages ned om vinteren, men stå permanent, heraf navnet.

Hvad, man måske ikke lige havde tænkt nærmere over, var, at der lå et stort kloakrør, som tømte efterladenskaber fra bydelen Trøjborg ud i bugten lige nedenfor Riis Skov. Den fik i folkemunde navnet “Marens Røvhul”. Og udledningerne herfra fortsatte helt frem til 1983.

Billedet til venstre: Vikingeklubben Jomsborg i 1935. Billedet er fra 'Det gamle Aarhus i farver' af Arne Kjær Hansen. Udgivet på forlaget TURBINE.

Det bringer os direkte til den første artikel i dette kapitel: Folk frygtede uartigheder i skoven, men “Marens Røvhul” blev det værste svineri. Artiklen er skrevet af Aarhus Stadsarkiv.

Det næste nedslag er vinteren 1965, hvor Den Permanente blev ødelagt af en kraftig vinterstorm. Herefter var det daværende byråd mest stemt for helt at sløjfe anlægget.

Det sidste fik nogle gæve og initiativrige jomsborgere dog heldigvis forhindret – læs hvordan i afsnittet med overskriften: ‘Vinterstormen og slaget om Den Permanente’. Afsnittet er et sammendrag af tidligere skrifter forfattet af Leo Anker Jensen og Eddy Thomsen.

Og Den Permanente blev delvist genopført, dog uden de to yderste vinger. Således kunne jomsborgerne fortsat boltre sig i havvandet her.

I 1973 er Jomsborg en forening med et beskedent antal medlemmer og vi fejrer vores 40 års jubilum med kun 14 tilmeldte.

Folk frygtede uartigheder i skoven, men “Marens Røvhul” blev det værste svineri

En cykelsti, der før var forbeholdt de få, fører til Den Permanente, der har rundet de 90 år.

Den 27. maj 1933 var byens spidser samlet neden for Sjette Frederiks Kro ved Riis Skov for at indvie byens nye søbadeanstalt. Det var stadsarkitekt Frederik Marius Rasmussen Draiby, der stod bag tegningerne til pragtværket af en badeanstalt. Draiby havde i øvrigt et travlt år, da han også stod bag tegninger til Badeanstalten Spanien, der åbnede senere samme år. Selve projekteringen af Den Permanente stod Stadsingeniørens Kontor for med stadsingeniør A.J. Rambøll i spidsen.

Den Permanente 90 år

I år er det 90 år siden, at Den Permanente Badeanstalt slap de første sol- og saltvandshungrende gæster indenfor. Siden har generationer af aarhusianere tilbragt sommermånederne på den smukke badeanstalt, mens de knap så kuldskeere i Vikingeklubben Jomsborg har huseret her hver vinter siden 1933. Dyk ned i endnu mere historisk badestof på stadsarkivets hjemmeside.

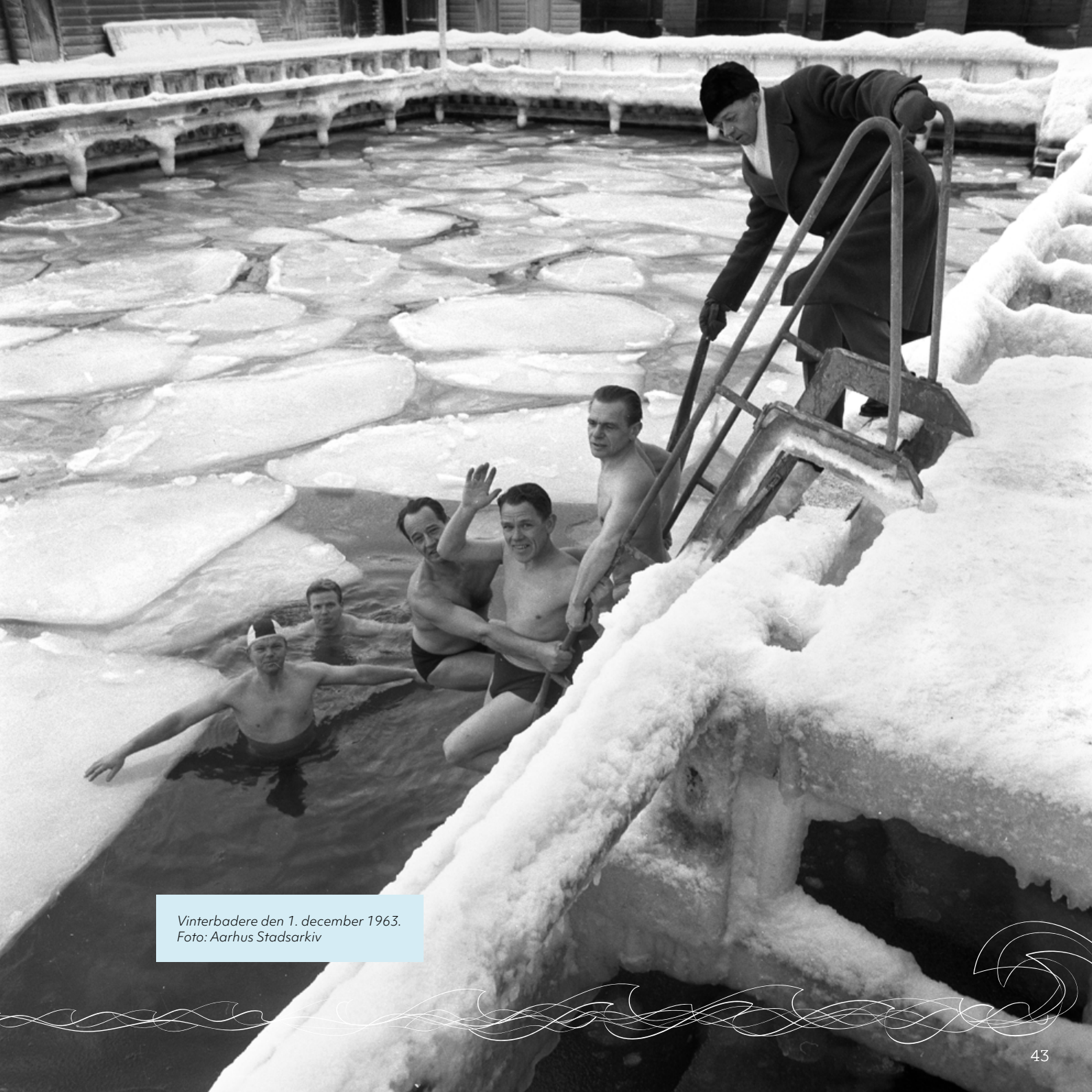
I forbindelse med indvielsen af Den Permanente blev cykelstien langs vandet gjort tilgængelig for offent-

ligheden. Indtil da havde cykelstien været forbeholdt Aarhus Bicycle Klubs medlemmer, som i sin tid havde anlagt stien. En ordning, der gennem årene havde skaffet klubben mange medlemmer, da stien var den nemmeste vej til det nyanlagte villakvarter i Risskov.

Hyrdetimer i skoven

De tidligere søbade i byen havde, som tiden foreskrev det, haft forskellige åbningstider til henholdsvis herrer og damer. Det havde skabt furor i byen, da den lille badeanstalt Trouville for foden af Ørnere-den tilbage i 1910 havde lagt strand til både herrer og damer på samme tid. Dengang havde byrådet haft sagen til diskussion, og bølgerne gik også højt i læserbreve i lokalpressen. En læser foreslog eksempelvis at give byrådsmedlemmerne en dukkert med en møllesten om halsen, til de indså, at heksedans på stranden ville blive efterfulgt af hyrdetimer i skoven.

Da Den Permanente åbnede godt 20 år senere, var der stadig løftede øjenbryn og hævede røster mod det fælles strandareal, men stemningen var dog blevet lidt mere frisindet. Rundt om strandarealet lå

Vinterbadere den 1. december 1963.
Foto: Aarhus Stadsarkiv

kønsopdelte omklædningsrum fordelt på 62 kabiner. Til de knap så frisindede var dog også indrettet to mindre aflukkede strandområder, som var kønsopdelte. Her var i alt 44 kabiner. Derudover rummede badeanstalten også to vinger med afdelinger for skolebørn med 14 afklædningsrum, der hver kunne rumme en klasse. I denne afdeling var svømmebassinene med varierende dybde, så også de mindste kunne bunde. Endelig var der for enden af badeanstalten opført to springtårne.

Beslutningen og opførelsen af Den Permanente Søbadeanstalt gik relativt hurtigt. 7. januar 1932 var et af indlæggene i Aarhus Byråds Forhandlinger ”Anlæg af en Søbadeanstalt ud for Salonen (i dag Sjette Frederiks Kro) i Riis Skov”. Allerede 31. marts samme år blev tegninger og planer godkendt af byrådet, og blot 13 måneder senere, 27. maj 1933, blev Den Permanente officielt indviet i Risskov. Inden indvielse havde et udvalg været rundt og besøgt andre badeanstalter i udlandet – herunder en i Berlin – hvor inspirationen til hesteskoformen og udsprings-tårnene kom.

Personale ved Den Permanente Søbadeanstalt i 1930'erne.
Foto: Aage Fredslund Andersen, ca. 1935, Aarhus Stadsarkiv

Marens Røvhul

At det gik hurtigt med både at få besluttet og etableret badeanstalten, viser byens store behov for en sådan. Badeanstalter – også havbadeanstalterne – udsprang oprindeligt ikke ud fra et behov om sjov og fornøjelse. De handlede langt mere om helse og hygiejne.

I 1872 var det første kommunale vandværk i Aarhus blevet indviet, så de fleste aarhusianere kunne få rindende vand fra hanen. Der var dog tale om rensat åvand. I 1902 blev der opført et boringsanlæg i Stavtrup, så aarhusianerne ikke længere skulle bruge åvandet, men stadig blev rindende vand primært kun til madlavning. For mange voksne var et bad helt op til 1940'erne ensbetydende med etagevask ved køkkenvasken. Børnene derimod blev vasket i en balje på gulvet omtrent en gang om ugen eller hver 14. dag i skolens badefaciliteter.

Samtidig med at vandkvaliteten i vandhanen blev bedre, var der også et stigende fokus på vandkvaliteten i havet. I løbet af 1800-tallet kom der både private og kommunale badeanstalter, men havneudvidelser og forurening gjorde, at badeanstalterne løbende måtte flyttes. Forureningen var ofte spildevand fra fabrikker, men også kloakudslip var et stort problem. Helt op til 1982 kunne man ved Den Permanente støde på fækallier fra ”Marens Røvhul”, som det nærliggende kloakudløb fra Trøjborg i folkemunde blev kaldt.

Da det var havnens udvidelser og forurening, der var den primære årsag til, at Den Permanente måtte placeres så langt fra centrum, blev det pålagt havnen at finansiere halvdelen af de i alt 210.000 kr. som anlæggelsen af Den Permanente var budgetteret til. Samtidigt måtte havnen yde et lån på den anden halvdel. Da badeanstalten stod færdig, var den dog løbet op i 230.000 kr.

Tilbage til rødderne

De søbadeanstalter, der blev opført før Den Permanente, var kun til brug om sommeren og blev taget ned i vinterhalvåret for at undgå skader under efterårets og vinterens storme. Da man begyndte opførelsen af den nye badeanstalt i Risskov, var tanken, at det skulle være en permanent badeanstalt – deraf navnet Den Permanente. Der blev derfor brugt solide materialer, som skulle kunne holde til det danske vintervejr. I 1965 måtte dog selv Den Permanente bukke under for elementerne, da en storm raserede badeanstalten, der blev genopbygget uden sine to vinger.

Her knap tres år senere er de to vinger under genopførelse, og kan efter planen indvies i foråret 2024, hvor Den Permanente vender tilbage til sit oprindelige udseende. Det er Vikingeklubben Jomsborg i samarbejde med P+P Arkitekter, NIRAS og Aarhus Kommune, der står bag udvidelsen, der har fået støtte fra A.P. Møller Fonden og Salling Fondene.

Den Permanente er til fri afbenyttelse for alle i sommermånederne, mens den om vinteren kun er åben for Jomsborgs medlemmer. Med den nye udvidelse af badeanstalten bliver en af vingerne dog åbent for offentligheden, så alle kan prøve vinterbadning fra Den Permanente.

Børn leger i vandet ved Den Permanente en søndag i juni 1955. Foto: Børge Venge, 1955. Tekst og billeder fra Aarhus Stadsarkiv.

Den 28. februar 1958 saver personalet is på Den Permanente. Is-savene er meget lig den, som vi i dag har hængende i klublokalet på Jomsborg.

Foto: Aarhus Stadsarkiv

Måske har der været flere vinterstorme. Men i hvert fald ser det ud til – ifølge aviskilderne – at der har været gang i genopbygningen af Den Permanente i årene 1966 og 67.

Foto: Aarhus Stadsarkiv

Vinterstormen og slaget om Jomsborg

En kraftig vinterstorm ødelagde i 1965 Den Permanente. Kilderne nævner forskellige årstal i 60'erne, men en artikel i Århus Stiftstidende bekræfter, at der i 1965 blev bevilget penge til en genopbygning af Den Permanente.

Måske har der været flere vinterstorme. Men i hvert fald ser det ud til – ifølge aviskilderne – at der har været gang i genopbygningen af Den Permanente

i årene 1966 og 67. Og anlægget har fået den udformning, som vi kender helt frem til i dag i 2023.

Heldigvis havde Jomsborg en tæt forbindelse til daværende borgmester Bernhard Jensen, som det vil fremgå af teksten på næste side. For byrådets tekniske udvalg var ellers parate til at sløje Den Permanente helt. Dels var det meget forfaldent. Og dels var vandet ikke særligt rent omkring anlægget

– jævnfør “Marens Røvhul”, det store kloakrør fra Trøjborg. Og der var planer om en ny badeanstalt lidt længere mod nord ved Bellevue.

Men så gik en flok gæve og energiske jomsborgere i aktion – nogle, som vi vel med rette kan kalde jomsvikinger.

Leo Anker Jensen var en af de ledende kræfter i denne aktion. Han var personlig ven med borgmester Bernhardt Jensen, og det gav idéer – og sikkert kræfterne – til at overbevise byrådet om, at Den Permanente skulle bevares. Han skriver i et lille skrift om begivenhederne:

“Vi samlede derfor en aktivgruppe på 12-15 medlemmer. Vi lavede underskriftsindsamlinger mod nedlæggelsen og sørgede for, at de blev lagt frem i forretninger på Trøjborg og i byens idrætsforeninger m.v. På listerne skrev mange hundrede borgere under på, at det ville være et savn for børn og unge i den nordlige del af byen og have sundhedsmæssige følger, hvis man nedlagde badeanstalten.”

Gruppen mødte op på det byrådsmøde, hvor sagen skulle behandles. Og som Leo Anker Jensen skriver:

“Vi troppede op og fyldte tilhørerlogen, hvor vi under højlydt jubel og klapsalver erfarede, at vi havde vundet slaget om Den Permanente.”

Og videre:

“Borgmesteren bad med et smil og et hammerslag om ro i tilhørerlogen!”

Ifølge Leo Anker Jensens skrift var frontkæmperne – foruden Leo selv – Oluf Herms, Villy Mouritsen, fru Rødding, Erik Fischer og bademesteren Carlo.

Leo Anker Jensen blev senere udnævnt til æresmedlem af Jomsborg. Det samme blev Erik Fischer og hans bror, Georg – dog en del år senere.

(Dette er blandt andet et sammendrag fra 75 års jubilæumsskriftet, hvor Eddy Thomsen var forfatter.)

Foto: Flemming Platz

En lille forening holder 40 års jubilæum

Fjorten.14. Så mange meldte sig til Jomsborgs 40 års jubilæumsfest. Og medlemstallet var i 1973 på 160.

Der er altså ikke voldsom meget gang i vinterbadningen på dette tidspunkt i starten af 70'erne – i al fald ikke på Den Permanente. Det kan måske godt undre en smule, da det kun er få år efter ungdomsoprøret i 1968, pornoens frigivelse og generelt en større frigjorthed i samfundet.

Langsomt kommer der dog flere medlemmer til. Og i februar 1984 bliver 50 års jubilæet fejret med en reception på Den Permanente og fest på Åkrogen med cirka 70 deltagere. Jomsborg har nu omkring 200 medlemmer.

Kommunen har igen haft planer om at nedlægge Den Permanente på grund af problemer med forureningen. Det er både kloakvandet fra “Marens Røvhul” og slam med tungmetaller fra udgravningen til en udvidelse af containerterminalen på havnen, der er problemet.

Dog får kommunen dels etableret et længere ‘bugtrør’, som leder kloakvandet længere ud bugten – ude af øje, ude af sind (!) – og gradvist kommer der også gang i en bedre rensning af spildevandet i Aarhus.

Den Permanente – og hermed Jomsborg – overlever endnu en gang. Og Mogens Jørgensen, Olie-Mogens, kan sætte sig i formandsstolen i 1987.

Aktuelt kan vi her i november 2023 konstatere, at kommunen fortsat ikke har styr på kloakvandet. Kapaciteten er ikke tilstrækkelig stor. Det betyder, at når det regner meget, bliver det urensede kloakvand ledt ud – blandt andet via “Marens Røvhul” – i bugten, og de røde lamper lyser hos os på Den Permanente. Badning frarådes!

6

JOMSBORG

Jomsborg lå i Polen
– eller deromkring,
måske

Hvor har vi navnet Jomsborg fra?

Vi bevæger os ud på tynd is, når vi spejder efter oprindelsen til navnet Jomsborg. Det blev valgt af de stiftende medlemmer i 1933, kan vi konstatere – og vist ikke så meget mere. Men hvorfor nu lige dét navn?

Museumsinspektør og ekspert i vikingetiden Jeannette Varberg giver måske noget af svaret. Hun fortæller, at tiden for omkring 100 år siden var præget af historicisme. Mange søgte tilbage mod storhed og heltegerninger i fortiden, men man var ikke særligt kritiske eller nøjeregnende med kilderne på den tid.

Samtidigt er vi i en brydningstid efter genforeningen med Sønderjylland i 1920. Tyskland tabte 1. Verdenskrig og måtte afstå Nordslesvig til Danmark efter en folkeafstemning i området. Og forskellige nationale og nationalistiske strømninger gør sig gældende – på godt og mindre godt.

Det gode var, at de, som følte sig som danskere i Slesvig, nu igen kunne bo i Danmark. Dette efter ydmygelserne i 1864, hvor den danske hær blev slået, hvorefter den dansktyske grænse blev flyttet til Kongeåen. Og mange danske mænd blev tvunget til skyttegravene på tysk side mellem 1914 og 18. Det gav dybe ar.

Og selv om sårene var helet, var de bagved liggende begivenheder bestemt ikke altid glemt. Det kom til udtryk på forskellige måder, blandt andet ved en dyrkelse af middelalderens heltedige vikinger.

Lokalt blev der i Aarhus i 1909 til 10 opført en formentlig, efter tidens standarder, imponerende bygning med navnet Jomsborg. Den lå på hjørnet af Mindegade og Dynkarken. Den blev revet ned i 2021.

Det kan vel ikke udelukkes, at en eller flere af de stiftende medlemmer har skævet til dette flotte bygningsværk. Stærk og solid. Og samtidigt kunne de finde sagn og historier om de drabelige vikinger, som i middelalderen beboede en borg eller fæstning, Jomsborg, nede på den nuværende polske kyst – eller deromkring.

I dag ved vi ifølge arkæologer og historikere, at kilderne til disse sagn og historier tidligst er skrevet ned 200 år efter, at Jomsborg kan have eksisteret. Vi kigger altså på mundtlige overleveringer gennem flere hundreder år.

Men det rokker jo ikke ved, at der er nogle gode historier. Og som historiker Kasper H. Andersen fra Moesgaard Museum skriver til os:

“Jomsborg og Jomsvikingerne er en fascinerende historie. Det blev vel i 1930erne anset som et oplagt navn til jeres vinterbadeklub. Præcis som i dag var fascinationen af vikingerne nemlig også stor i 1930erne.”

Jomsvikingerne

Hvem var jomsvikingerne egentlig? Ja, igen må vi nok sige at være på gyngende grund. Men vi kan jo godt kigge på de love, som de ifølge nordiske tekster fra 1200-tallet havde på Jomsborg.

§ 1. Det er unge mænd mellem 18 og 50 år. Altså ikke megen plads til kvinder og børn her, det fremgår af § 7: "Ingen mand overhovedet måtte have en kvinde med ind på borgen..." Måske lidt svært for os at forsvare i dag.

Men sidste del af § 7 kan vi da godt stadig have for øje: "...og ingen måtte være væk fra borgen i længere tid end tre dage".

Og specielt § 4 skal vi da fortsat iagttage: "Man måtte på igen måde bagtale hinanden dér, og selv om man erfarer nyheder, måtte ingen mand være så tankeløs at viderebringe dem..." Vi må tro, at de også havde forbud mod at fotografere dengang.

Disse etiske regler fortsætter i § 10: "Ingen indenfor borgen måtte anklage hinanden for noget, uden at Palnatoke (Lederen, som i dag vel må være formanden) afgjorde og forligte hele sagen, som han ønskede."

Sluttelig og heldigvis påpeger lovene – § 12 – at "Nu indretter de sig således i borgen i god ro og orden." Det allersidste i § 12 med at drage ud og hæрге i forskellige lande, må vi dog så absolut tage afstand fra.

Vi trækker måske på smilebåndet. Men som historiker Kasper H. Andersen, Moesgaard Museum, påpeger:

“Det er meget usikkert, om de beskrivelser af fx love for jomsvikinger, som blev nedskrevet i en sagatekst i 1200-tallet, overhovedet siger noget om reelle forhold i 900-tallet. I mine øjne siger sådanne beskrivelser mere om den samtid, de blev nedskrevet i, end om den fortid, de påstår at berette om.”

Og formidlingsinspektør Anne Sofie Bay Østergaard, også Moesgaard Museum, supplerer:

“I kan søge i Jomsvikingerne Saga, som er en norrøn saga fra middelalderen. Ifølge denne saga grundlægger Palnatoke, som er Harald Blåtands banemand, Jomsborg. Og stedet har nogle strenge regler for optag i deres fællesskab af Jomsvikinger, jævnfør deres love.

Palnatoke er sandsynligvis en fiktiv figur – men Jomsborg, stedet, er ægte nok – og nævnes i ret mange historiske kilder. Det har ligget et sted i området omkring den polske by Wolin.

Jomsborg bliver også omtalt som Jumne i flere kilder. Og det er stedet, hvor Harald Blåtand efter sigende flygtede hen under krigen med hans søn, Svend Tveskæg.”

Jomvikingernes love

§ 1 Ingen skulle kunne optages i Palnatokes følge, som var ældre end 50 eller yngre end 18 år gammel. Alle mand skulle ligge derimellem i alder.

§ 2 Der var ingen plads dér til den mand, som ville flygte fra en jævnbyrdig modstander med tilsvarende udrustning.

§ 3 Enhver, som blev optaget i deres flok, skulle give fast tilsagn om, at han ville hævne de andre, som havde de været hans madfælle eller bror.

§ 4 Man måtte på ingen måde bagtale hinanden dér, og selv om man erfarede nyheder, måtte ingen mand være så tankeløs at viderebringe dem, for Palnatoke skulle være den første til at fortælle nyhederne.

§ 5 Den mand, som blev taget i det, der netop blev opregnet, og brød disse love, han skulle fordømmes og forvises fra deres forbund.

§ 6 Hvis der blev optaget en mand, som havde dræbt bror eller far eller anden nær slægtning til en mand, som allerede var der, og det først kom frem efter hans optagelse, skulle Palnatoke dømme i sagen.

§ 7 Ingen mand overhovedet måtte have en kvinde med ind i borgen, og ingen måtte være væk fra borgen længere end tre dage, medmindre Palnatoke blev spurgt og gav tilladelse.

§ 8 Alt, hvad de vandt på hærtogt, skulle bæres på stangen – stort som småt og alt, der kunne værddiøpgøres – og hvis det kom frem, at nogen mand havde undladt dette, skulle han forlade borgen, uanset om han havde høj eller lav rang.

§ 9 Ingen mand dér måtte ytre sig med frygt eller bekymring, uanset hvilke farer der truede dem.

§ 10 Ingen indenfor borgen måtte anklage hinanden for noget, uden at Palnatoke afgjorde og forligte hele sagen, som han ønskede.

§ 11 Slægts- eller venskaber skulle ikke have noget at sige, såfremt nogen, der ikke var omfattet af disse love, ønskede optagelse i forbundet. Og selv om nogen dér bad om optagelse af andre, som ikke opfyldte lovens bestemmelser, skulle dette forhold ikke komme dem til gode.

§ 12 Nu indretter de sig således i borgen i god ro og orden. Hver sommer drager de ud fra borgen og hænger i forskellige lande, og de skaffer sig uvisneligt ry og anses for de største krigere, og så godt som ingen synes på denne tid at være deres ligemænd. De kaldes fra nu af bestandig Jomvikingerne.

*Fra 'Jomvikiniga Saga'
– nedskrevet i starten af 1200-tallet*

Jomsborg er båret af traditioner

Foto: Connie Øls Madsen

Årets gang på Jomsborg

Gennem sæsonen har vi en række faste arrangementer og fester. Mærkedage, hvor vi holder traditionerne i hævd. Her skal alt være, som det plejer at være... Og dog.

Intet arrangement, ingen fest er helt magen til det foregående års. Men vi holder fast i anledningerne – flaget skal hejses, julen fejres, nytåret markeres og skrællingerne døbes. Og det bliver jo fuldmåne igen og igen.

Standerhejsning

Sæsonen starter med standerhejsning i september måned, hvor både dannebrog og jomsborgflaget går til tops. Formanden taler. Vi synger. Og bagefter fester vi.

Foto: Tomas Antonicik

Julefrokosten

I starten af december banker julen på. Også på Jomsborg. Og vi spiser, snakker, hygger, drikker, griner og danser – i helt individuelle mængder – alt efter lyst, mod og muligheder.

Foto: Flemming Platz

Nytårsgys

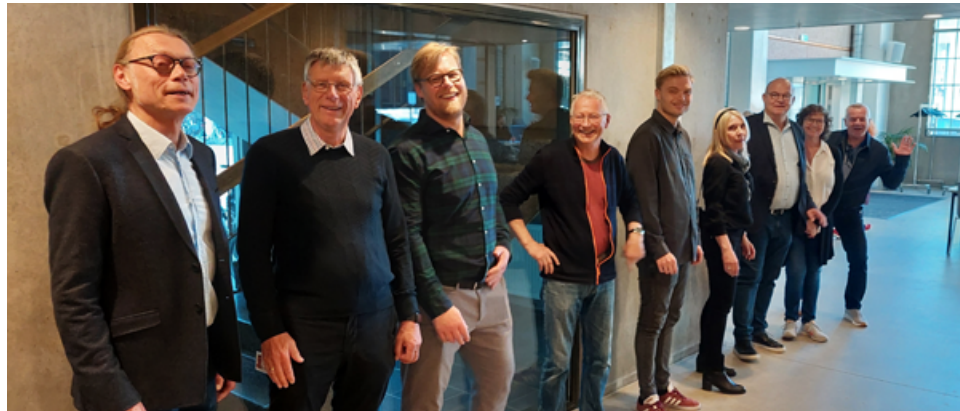
Klokken 12.00 nytårsaftensdag løber vi alle sammen ud i vandet for at få det kolde gys. Startsignal er affyringen af en nytårsraket. Og bagefter går vi alle i sauna for at få varmen igen.

Generalforsamlingen

I maj måned samles vi til den årlige generalforsamling. Her tager vi de store beslutninger og sammensætter en bestyrelse. Og hvert andet år vælger vi en formand, som godt kan være en kvinde.

Bestyrelsen siger 'goddag' ved generalforsamlingen i 2022

Dåbsfesten

Sæsonen slutter med dåbsfesten i maj, hvor skrællingerne – medlemmer, som har vinterbadet i mindst to sæsoner – kan blive døbt for herefter at kalde sig vikinger og skjoldmøer. Og så fester vi.

*Mark Schedler,
Memphis
Boulevard,
ved en
fuldmåneaften*

Fuldmåneaftener

Ved alle fuldmåner i sæsonen har vi fuldmånebadning og et arrangement i klublokalerne. Det kan være et foredrag, musik, præsentation af en udstillende kunstner og – ja, det kan være alt muligt.

Desuden bliver fuldmåne-arrangementet af og til kombineret med et medlemsmøde, hvis bestyrelsen ønsker at informere og diskutere forhold i foreningen.

Ture til Norge, Sylt og Paradis

Gennem en længere årrække har der været en skitur til Norge og en vinterbadetur til Sylt, som jomsborgerne har kunnet melde sig til. Dette har været på initiativ af medlemmer, som også har stået for det praktiske og som sådan uafhængig af foreningen.

En lidt kortere tur er turen til den legendariske biograf Øst for Paradis, som i flere omgange har lagt sæder til arrangementer for jomsborgere. Senest i foråret 2023, hvor vi i samarbejde med 'Paradisets Engle' viste Katrine Borre's film fra 2007 / 08 – 'Blandt Vikinger og Skjoldmøer'.

Fremtiden...

Fra 2024 bliver årets gang en lidt anden på Jomsborg. Og det vil den, fordi vi med udvidelsen får vores egen del af Den Permanente hele året rundt, nemlig sydvingen. Det betyder, at vi også kan bade på Jomsborg om sommeren. Men kan vi kalde det for vinterbadning?

Sådan vil der rejse sig spændende, interessante og måske paradokse spørgsmål i fremtiden. Men hvorum alting er, så er det op til os medlemmer at fastholde og udvikle stedets traditioner og kultur. Og en helt afgørende tradition for Jomsborgs sociale arrangementer er, at medlemmerne fortsat giver en hånd med.

*Holdet, som tager festteltet ned mandag den 4. december 2023:
Fra venstre: Sæid, Ole, Mogens, Peter, Martin, Hans Henrik, Margit,
Berthin, Jan, Else Marie, Eva, Lars og Jørgen.*

*Her er frivillige i gang med at rejse
teltet til julefrokosten 2023*

Vikingesangen

Melodi: Du gamla, du fria.

Du friske, du herlige vikingestrand,
der styrke og sundhed har i gemme,
vi priser dit prægtige, isafkølte vand,
:/: begejstres, når vi lytter til dets stemme. :/:

Vi elsker dig, "Jomsborg", fra soldagen gryer,
du blodet får hastigt til at rinde.

Til bølgenes fyrige favntag glad vi tyer,
:/: der mod og kraft til livets kamp vi finde. :/:

Med isbjørn på brystet vi stout drager frem,
blandt isguirlander uden lige,
for livsglæde, sundhed og renhed har sit hjem
:/: i "Jomsborg"s lyse, skønne solskinsrige. :/:

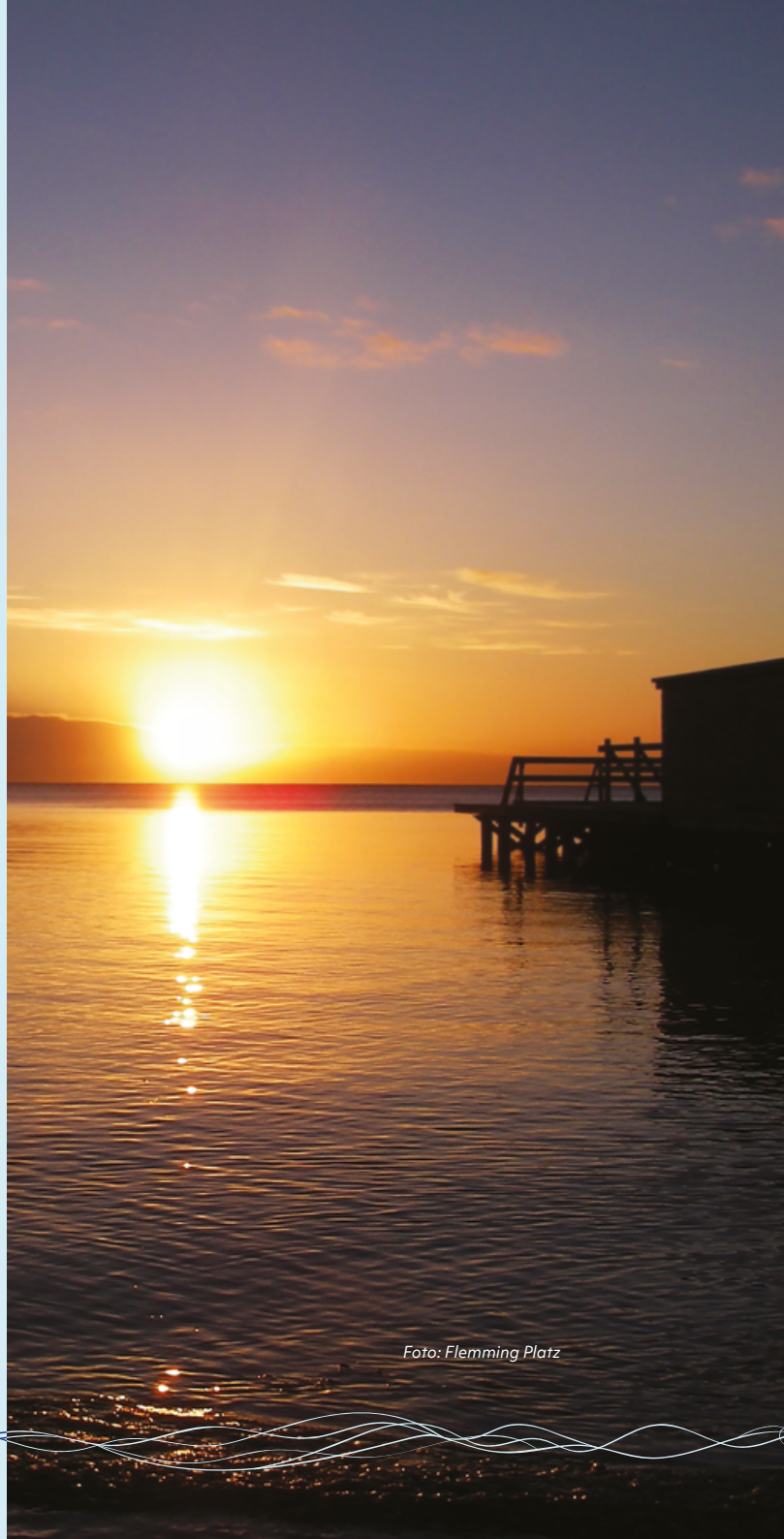

Foto: Flemming Platz

Æresmedlemmer

1994 Mogens Jørgensen
(Olie-Mogens)

Formand fra 1987 – 94. Før dette bestyrelsesmedlem. Desuden kendt for sin klarinet og de legendariske 'The Blue Waves', som har spillet til utallige arrangementer på Jomsborg.

2009 Birgit Kristensen

Bestyrelsesmedlem i 13 år. Og kasserer gennem 12 år, hvor medlemstallet steg voldsomt.

2010 Kaj Hansen

Formand fra 1996 til 2010. En periode, hvor Jomsborg vokser kraftigt og bliver en institution – ikke blot i Aarhus – men blandt vinterbadeforeninger i Danmark.

2011 Lasse Bach

15 år som bestyrelsesmedlem – nok det længstsidende bestyrelsesmedlem i Jomsborgs historie.

2013 Johan Andreas Bender

Mangeårig jomsborger og stor bidragsyder til vore fuldmåne-arrangementer.

2017 Finn Zachariassen

Mangeårig revisor for Jomsborg – og dette i en periode med kraftig vækst i medlemstallet. Desuden var Finn kendt som en aktiv og flittig Jomsborger.

2018 Christian Le Ferrand

Frivillig og allestedsnærværende jomsborger gennem utallige år. Bader ofte – og stadig i 2023 – flere gange dagligt.

2019 Niels Thybo Thomsen

Stor indsats som frivillig. Og særligt med aktiviteter for Jomsborgs ældre medlemmer. Niels var også bestyrelsesmedlem i mange år.

2021 Jørgen Nybo

Stor indsats i udvidelsesprocessen som bestyrelsesmedlem – og formand for byggeudvalget – gennem en lang årrække. Endvidere ansvarlig og teknisk kyndig på undervandsbelysningen.

2021 Torben Iversen

Formand fra 2013 – 2020. Desuden en stor og mangeårig indsats som såvel pligthugger som gildemager på Jomsborg før formandsperioden.

Dette jubilæumsskrift

Initiativet til skriftet er taget af Jomsborgs bestyrelse. Det sker naturligvis på baggrund af, at foreningen har eksisteret i 90 år. Og bagtæppet er traditioner, vokseværk og fornyelser.

Dette indikerer, at vi har prøvet både at kigge bagud og fremad.

At vi har mangt og meget at se tilbage på er uomtvisteligt. Ikke mindst fra de seneste 15 år. Her har der været omend ikke jordskælv, så dog rystelser. Men dette har ikke kunnet røkke ved det fundament af traditioner, som Jomsborg hviler på.

Disse traditioner er opstået, blevet etableret og fastholdt af mennesker, som har villet Jomsborg det godt. Det har derfor heller ikke været svært at finde materiale til jubilæumsskriftet. Tværtimod. Det store arbejde har mere været at vælge – og fravælge – samle og redigere.

Stor tak til de mange jomsborgere, som bidraget med materiale til skriftet. Det har været mundtlige fortællinger, tekster og billeder. Desuden har vi fået stor hjælp fra Aarhus Stadsarkiv.

En særlig tak til Eddy Thomsen og Flemming Platz, som skabte 75 års jubilæumsskriftet. Endvidere skrev Eddy også 60 års festskriftet. De har velvilligt stillet deres materiale til rådighed, og meget i dette skrift står på skuldrene af deres arbejde.

Perioden fra de 75 til de 90 år har været præget af vokseværk. På godt og mindre godt. Dog mest godt. Det har også givet heftige diskussioner og udfordringer for mange – ikke mindst for periodens bestyrelser.

Udfordringerne har de fire senest siddende formænd beskrevet og forholdt sig til. Samtidig blev de bedt om at kigge fremad – og så er det svært at bevare pessimismen. Og derfor bærer jubilæumsskriftets første kapitel titlen 'Om 10 år fylder Jomsborg 100 år'. Skriftet rækker fremad.

Opsætningen er dygtigt og kompetent – og med stor tålmodighed – udført af grafisk designer Connie Øls Madsen. Stor tak til hende.

Indsamling, redigering og tekstskrivning, hvor der ikke er angivet anden forfatter, er foretaget af undertegnede.

Svend B. Carstensen,
formand for kommunikationsudvalget

PS: For god ordens skyld – der er IKKE gjort brug af kunstig intelligens i fremstillingen af dette jubilæumsskrift.

Kulturen på Jomsborg

- Vi bader nøgne
- Vi hilser på hinanden
- Vi slukker mobilen og al anden elektronik. Og fotografering er forbudt
- Vi går i vandet før sauna. Og her sidder vi med bagdel og fødder på et tykt håndklæde
- Vi hvisker ikke i saunaen, men kan tale med hinanden – hvis vi har lyst til det
- Vi respekterer hinandens grænser
- Og vi hjælper hinanden med at skabe et trygt miljø for alle

Foto: Connie Øls Madsen

